

Folkhälsomyndigheten

Indikatorbeskrivning

Total snusanskaffning

Datum: 2025-02-07

Indikatoruppgifter

Indikatornamn: Total snusanskaffning
Indikatoransvarig myndighet/organisation: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)
Indikatortyp: Utfallsindikator
Redovisningsnivå: Riket

Källa

Namn på undersökning: Monitormätningarna
Ansvarig myndighet/organisation: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

Beskrivning av register/undersökning:

Monitormätningarna genomförs i den svensktalande befolkningen 17–84 år. Datainsamlingen sker med hjälp av ett frågeformulär som besvaras via telefonintervju eller (sedan 2019) en digital enkät, vilken distribueras till respondenterna via en sms-länk. Urvalet dras ur PAR-konsument, som är en databas med samtliga för undersökningen tillgängliga telefonabonnenter. Urvalet är individbaserat och personer med fasta telefonnummer och/eller mobilnummer ingår. Nya urval genomförs varje vecka och varje urval bearbetas under en fyraveckorsperiod. Intervjuer genomförs löpande under året under alla veckodagar, förutom storhelger. Totalt deltar ungefär 350 personer i veckan, vilket motsvarar drygt 18 000 personer per år. Under perioden 2018–2020 ställdes alkoholvanefrågorna endast till en begränsad del av urvalet. För mer information, se publicerade rapporter från Monitormätningarna på CAN:s hemsida www.can.se.

Metodbeskrivning

Indikatordefinition:

Antal snusdosor per invånare 15 år och äldre. Den totala anskaffningen är summan av den oregistrerade snusanskaffningen och den registrerade snusanskaffningen. Den oregistrerade anskaffningen består av reseinförda snusdosor. Den registrerade anskaffningen består av försäljningen av beskattat snus i Sverige minus det som norrmän köper.

För en mer utförlig beskrivning av indikatorn se 'Indikatorbeskrivning'.

Specificering av variabler:

Registrerad anskaffning Den registrerade snusansskaffningen består av försäljningen av beskattat snus i Sverige. Uppgifter om registrerad försäljning hämtas i Finansdepartementets årliga rapport Beräkningskonventioner (Finansdepartementet, 2022). Statistiken utgår från Skatteverkets data om punktskatteintäkter från snusförsäljningen och redovisas i antal i antal kg (eftersom snusskatten baseras på vikt). För att slå samman den registrerade försäljningen med självrapporterade uppgifter om köp av oregistrerat snus, har den registrerade försäljningen i kg räknats om till antal dosor. Det finns inga officiella uppgifter om hur mycket en snusdosa väger i genomsnitt men enligt uppgift väger en dosa portionssnus i genomsnitt 22 gram och en dosa lössnus 42 gram. Baserat på olika uppgifter om marknadsandelar för dessa typer av snus räknas en genomsnitts vikt ut vilken för 2021 var ca 20 gram (portionssnus antas stå för 86 procent av marknaden och lössnus 14 procent).

Vad gäller norrmännens köp av snus är situationen annorlunda än för cigaretter eftersom svenskar inte har motsvarande konsumtion av snus i andra länder. Vi har därför fortsatt att skatta denna mängd för snus och tagit bort den från den registrerade försäljningsstatistiken. Den aktuella skattningen baseras på en ny välgjord studie av den norska gränshandeln med alkohol som visat sig utgöra 4 procent av Systembolagets alkoholförsäljning under senare år (Guttormsson & Trollidal, 2020). Utifrån dessa 4 procent för 2019 har vi sedan skattat gränshandeln bakåt utifrån uppgifter om hur många som snusar i Norge. Eftersom snusning var mindre vanligt tidigare har vi antagit att gränshandel 2003 utgjorde 1,2 procent av snusförsäljningen i Sverige och att den ökat kontinuerligt till 4 procent 2019. När det gäller förändringar i gränshandel under pandemiåren 2020 och 2021 har vi utgått ifrån en undersökning genomförd av Norska Folkehelseinstituttet (2022). I den ställdes frågor till ett slumpmässigt urval av dagligsnusare i Norge om var de senast hade köpt sitt snus. Det framgick då att andelen som uppgav Sverige minskade med 63 procent mellan 2019 och 2020. Denna siffra överensstämmer med SCB:s skattning av hur gränshandeln med daglig-varor förändrades i Strömstad under 2020 (SCB, 2021). Enligt deras beräkning minskade den med totalt 62 procent. Skattningen för 2021 utgår från samma undersökning som visade en halvering av norrmäns köp av snus i Sverige mellan 2020 och 2021.

Oregistrerad anskaffning Oregistrerad snusansskaffning består resandeförda snusdosor.

Följande frågor ligger till grund för beräkningarna av resandeförda snusdosor: Frågeformulering: Har du varit utomlands någon gång under de senaste 30 dagarna? (Även dagsresor till t.ex. Danmark och Finland räknas) Svartalternativ: 'Ja', 'Nej' eller 'Vet ej'.

Om man varit utomlands under de senaste 30 dagarna: Frågeformulering: Hur många gånger har du varit utomlands under de senaste 30 dagarna? Svartalternativ: Antal gånger.

Frågeformulering: Tog du med dig hem något av följande i samband med din senaste utlandsresa? Alkohol - Svartalternativ: 'Ja', 'Nej', 'Osäker' eller 'Vet ej'. Cigaretter - Svartalternativ: 'Ja', 'Nej', 'Osäker' eller 'Vet ej'. Snus - Svartalternativ: 'Ja', 'Nej', 'Osäker' eller 'Vet ej'.

Fråga till de respondenter som uppgivit att de tagit med sig snus hem: Frågeformulering: Tog du med dig snus själv eller tillsammans med andra, t.ex. din sambo eller partner? Svartalternativ: 'Ensam', 'Tillsammans med andra' eller 'Vet ej/ej svar'.

Fråga till de respondenter som tog med sig snus tillsammans med andra: Frågeformulering: Kan du avgöra hur mycket ni tog med er tillsammans? Svartalternativ: 'Ja', 'Nej' eller 'Vet ej'.

Fråga till de respondenter som tog med sig snus tillsammans med andra och kan avgöra hur mycket man tog med sig tillsammans: Frågeformulering: Hur många vuxna, inklusive dig själv, var ni som tog med snus tillsammans? Svartalternativ: '2 personer', '3 personer', '4 personer', '5 personer', '6 personer', '7 personer', '8 eller fler personer' eller 'Kan ej avgöra/Vet ej'.

Följande fråga ställs både till dem som tog med sig snus själva eller tillsammans med andra: Frågeformulering: Hur många dosor snus hade du/ni med er till Sverige den senaste gången? Svartalternativ: Antal snusdosor.

Indikatorn är uppdelad i två segment. Ett segment avser nuvarande metod från och med 2019 och ett segment avser tidigare metod fram till 2019.

Beskrivning av beräkning:

1. Resandeförda snusdosor Antal snusdosor som respondenten tog med sig hem vid den senaste resan summeras och multipliceras med antal gånger respondenten varit utomlands under de senaste 30 dagarna. De respondenter som tog med sig snusdosor tillsammans med någon eller några andra får sina införda snusdosor dividerade med det antal personer man tog med sig snusdosorna tillsammans med. Om exempelvis en respondent tar med sig 100 snusdosor tillsammans med sin partner divideras det antalet med två, vilket innebär att respondentens införda mängd blir 50 snusdosor. Detta tillvägagångssätt används för att undvika att samma antal snusdosor uppges av flera personer. Det genomsnittliga antalet resandeförda snusdosor multipliceras med antalet personer som är 17-84 år.

Beräkning av den totala snusanskaffningen i befolkningen Skattningarna av resandefört snus adderas till den registrerade snusförsäljningen minus skattning av normmäns köp av snus i Sverige. Se mer CAN-rapport 206

De som deltar i undersökningen viktas sedan 2019B med hänsyn till variablerna kön, ålder, utbildningsnivå, utländsk bakgrund och region (SKR-region). Till och med 2019A viktades resultaten med avseende på kön, ålder och region (H-region). För mer information, se CAN-rapport 182, 201, 202 och 204.

Svarsfrekvens:

Bortfallet har ökat successivt under perioden, vilket har varit en generell utveckling för den här typen av undersökningar. 2003 var bortfallet 50 % och därefter ökade det till 74 % 2016/17. Sedan dess har en nedgång skett och 2021 var bortfallet 66 %. Det som definieras som bortfall i undersökningen är gruppen av personer som av olika skäl inte gått att nå för intervju eller som inte velat ingå i undersökningen. Denna grupp har dock ersatts av andra personer från urvalet som intervjuats istället för att erhålla det önskade antalet respondenter. För mer information se CAN-rapport 206.

Jämförbarhet över tid

Till följd av metodologiska förbättringar (utökad svars väg och förfinad viktvariabel) är resultaten inte fullt jämförbara före och efter 2019. Detta år genomfördes parallella datainsamlingar för att kunna effekterna på resultaten med tidigare (2019A) och nuvarande (2019B) metodik.

Utvecklingsarbete

Vid halvårsskiftet 2013 genomfördes vissa förändringar i den metodik som används i Monitormätningarna. Innan ändringen var urvalet ett telefonnummerbaserat representativt befolkningsurval av svensktalande personer. Det omfattade hushållstelefonnummer med kompensation för hemliga telefonnummer. Ett urval drogs per månad och intervjuerna genomfördes under drygt två veckor varje månad. Numera används ett individbaserat urval och intervjuerna genomförs kontinuerligt, med ungefär 350 intervjuer per vecka. Ett nytt urval dras varje vecka och det bearbetas under fyra veckor. Åldersintervallet för personerna i urvalet ändrades från 16-80 år till 17-84 år, förändringarna har dock påverkat resultaten i liten utsträckning, vilket innebär att de redovisade uppgifterna är jämförbara över tid. För mer information om de förändringar som genomfördes 2013 se CAN-rapporterna 140 och 142 samt för aktuella metodändringar se rapport 206.

Metodologiska förbättringar genomfördes inför 2019 och detta år genomfördes parallella datainsamlingar med tidigare (2019A) och nuvarande (2019B) metod. Som nämnts ovan förfinades viktörfarandet från och med 2019B, samtidigt som respondenterna även gavs möjlighet att själva besvara enkäten digitalt, som ett alternativ till telefonintervju. Detta har påverkat resultatens jämförbarhet över tid. För mer information, se CAN-rapport 182, 201, 202 och 204.

Det tobaksfria vita nikotinsnuset ingår inte i den registrerade tobaksförsäljningen. Denna form av snus har ökat kraftigt sedan introduktionen 2014 men i dagsläget finns få uppgifter om hur vanligt det är och hur konsumtionen har förändrats. Den skattade nivån på snuskonsumtionen hade varit större om det vita nikotinsnuset adderades till dessa skattningar över tid. Framöver behövs en metodik som beaktar denna form av snus i beräkningar av snuskonsumtionen i Sverige.